

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กนก วงษ์ตระหง่าน คู่มือการเมืองไทย : 2475-2525 ข้อมูลพื้นฐานทางการเมืองไทย
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ , สำนักงานเลขาธิการ
นายกรัฐมนตรี , 2526.

————. พรรคการเมืองไทย กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,
2536

————. การเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2528.

กระมล ทองธรรมชาติ การพัฒนาการเมืองเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร :
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร , 2526.

————. การเมืองและประชาธิปไตยของไทย กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ ,
2519

กำนัน ก. (นามสมมุติ) , กำนันตำบลหนึ่ง ในจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 10 สิงหาคม
2539.

กำนัน ข. (นามสมมุติ) , กำนันตำบลหนึ่ง ในจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 27 กรกฎาคม
2539.

กำนัน ค. (นามสมมุติ) , กำนันตำบลหนึ่ง ในจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 17 สิงหาคม
2539.

โกสินทร์ วงศ์สุววัฒน์ และนรนิติ เศรษฐบุตร , พรรคการเมือง , กรุงเทพมหานคร : โรง
พิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2521.

ขจิตภัย บุรุษพัฒน์ “ กำเนิดพรรคการเมืองในประเทศไทย ” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร-
มหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2510.

คณะกรรมการติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
22 มีนาคม 2535 , กรุงเทพมหานคร : บริษัท เสดโล่การพิมพ์ จำกัด , 2535.

จรรยา สุภาพ การเมืองและการปกครองไทย , กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนา
พานิช , 2531.

- จรรยา สุภาพ ระบบการเมืองเปรียบเทียบ (ประชาธิปไตย-เผด็จการ) และหลักวิเคราะห์
การเมืองแผนใหม่ , กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช , 2519.
- จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ (บรรณาธิการ) การบริหารงานพัฒนาชนบท , กรุงเทพมหานคร
: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์ , 2527.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช การเมืองการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ , 2525
—————. ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย , 2536.
- . 100 ปีแห่งการปฏิรูประบบราชการ วัฒนาการของอำนาจรัฐและอำนาจการ
เมือง กรุงเทพมหานคร : บริษัทสุทุมและบุตรจำกัด , 2538.
- . การเลือกตั้ง พรรคการเมือง รัฐสภา และคณะกรรมการ กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2524.
- ชาชีวัฒน์ ศรีแก้ว , ชาญชัย เจนครองธรรม กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เกี่ยวกับองค์การ
บริหารส่วนตำบล (อบต.) , กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดี , 2539.
- เชาว์ ไพโรจน์โรจน์ ถักติและอุดมการทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหา
วิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2530.
- เชาวนะ ไตรมาศ “ เจ้าพ่อกับการเมือง : การเชื่อมโยงของข่ายใยอำนาจในระบบการ
เมืองไทย ” วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยา
ลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2537.
- ไชยันต์ ไชยพร John Lock , เอกสารประกอบการบรรยายวิชาทฤษฎีการเมือง
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อัดสำเนา) , 2537.
- ดำรง ถักติพัฒน์ ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ , พระนคร : โรงพิมพ์
สหกรณ์พัฒนาการ จำกัด , 2508.
- กิ้นพันธุ์ นาคะตะ การเมืองการบริหารไทยภาวะของชาติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2533.
- กิ้นพันธุ์ นาคะตะ ประเทศไทยในทศวรรษ 1980 : ปัญหาสำคัญ อุปสรรค และแนว
โน้ม. กรุงเทพมหานคร : ประสานศิลป์การพิมพ์ , 2524.
- นาง ก. (นามสมมุติ) , หัวหน้ากลุ่มแม่บ้านกลุ่มหนึ่ง ในอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ,
สัมภาษณ์ , 10 สิงหาคม 2539.

- นาง ข. (นามสมมุติ) , ข้าราชการครู โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 10 สิงหาคม 2539.
- นาย ก. (นามสมมุติ) , ข้าราชการฝ่ายปกครองจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 28 กรกฎาคม 2539.
- นาย ข. (นามสมมุติ) , ข้าราชการฝ่ายปกครองจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 29 กรกฎาคม 2539.
- นาย ค. (นามสมมุติ) , อดีตผู้สมัครผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคพลังธรรม ในจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 28 สิงหาคม 2539.
- นาย ง. (นามสมมุติ) , ราษฎรหมู่บ้านหนึ่งในจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 11 สิงหาคม 2539.
- นาย จ. (นามสมมุติ) , ราษฎรหมู่บ้านหนึ่งในจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 11 สิงหาคม 2539.
- นาย ฉ. (นามสมมุติ) , ราษฎรหมู่บ้านหนึ่งในจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 12 สิงหาคม 2539.
- นาย ช. (นามสมมุติ) , สมาชิกสภาจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 28 สิงหาคม 2539.
- นาย ซ. (นามสมมุติ) , เจ้าหน้าที่พรรคชาติไทย ในจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 10 สิงหาคม 2539.
- นาย ฅ. (นามสมมุติ) , เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้หนึ่ง , สัมภาษณ์ , 6 กรกฎาคม 2539.
- นาย น. (นามสมมุติ) , สมาชิกสภาเทศบาลเมืองสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 4 สิงหาคม 2539.
- นาย บ. (นามสมมุติ) , สมาชิกสภาเทศบาลอรัญประเทศ , สัมภาษณ์ , 3 สิงหาคม 2539.
- นาย ผ. (นามสมมุติ) , ญาติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 28 กรกฎาคม 2539.
- นายณัฐวุฒิ จินากุล “ โครงสร้างอำนาจ และระบบอุปถัมภ์ในชนบทไทย : ศึกษากรณี บ้านตา อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ” วิทยานิพนธ์มนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2538.
- นายอำเภอ ก. (นามสมมุติ) , นายอำเภอในจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 20 สิงหาคม 2539.

นายอำเภอ ข. , (นามสมมุติ) นายอำเภอในจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 29 สิงหาคม 2539

นิยม รัฐอมฤต และคณะ การปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ , กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2522.

บุญมี มีวงศ์อุโฆษ การปรับปรุงระบบพรรคการเมืองไทย , กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) , 2538.

ประทาน คงฤทธิศึกษากร ทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น , เอกสารการศึกษาสาขารัฐประศาสนศาสตร์ ฉบับที่ 34 , คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เมษายน 2525.

ประหยัด หงษ์ทองคำ การพัฒนาทางการเมืองโดยกระบวนการปกครองท้องถิ่น , กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด พาพาส , 2539.

————. และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ปัญหาและแนวทางปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริหารเทศบาลไทย , กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์ , 2529.

ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ ระบบพรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมือง. กรุงเทพมหานคร : พรรคประชาธิปไตย , 2523.

————. พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช , 2524.

ผู้ใหญ่นาน ก. (นามสมมุติ) , ผู้ใหญ่นานหมู่บ้านหนึ่ง ในจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 10 สิงหาคม 2539.

ผู้ใหญ่นาน ข. (นามสมมุติ) , ผู้ใหญ่นานหมู่บ้านหนึ่ง ในจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 17 สิงหาคม 2539.

เผด็จ โสมจะบก “ อิทธิพลของข้าราชการฝ่ายปกครองในฐานะผู้นำท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำแหน่งนายอำเภอ ” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2521.

พลศักดิ์ จิตรไกรศิริ พรรคและกลุ่ม. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร , 2523.

พันตำรวจเอก ก. (นามสมมุติ) ข้าราชการตำรวจ ในจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 18 สิงหาคม 2539.

- พันตำรวจเอก ข. (นามสมมุติ) ข้าราชการตำรวจ ในจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ ,
18 สิงหาคม 2539.
- พันโท ก. (นามสมมุติ) , ข้าราชการทหาร ในจังหวัดสระแก้ว , สัมภาษณ์ , 17 สิงหาคม
2539.
- ไพบุลย์ ช่างเรียน สังคมการเมืองและการปกครองของไทย , กรุงเทพมหานคร : สำนัก
พิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด , 2527.
- ไพโรจน์ บุญผูก การพัฒนาการเมืองไทย , กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนา
พานิช , 2520.
- มธุรส ไชยชัยัน “ ทักษะคติทางการเมืองของข้าราชการส่วนกลาง กระทรวงมหาดไทย
: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายและหัวหน้าแผนกสำนักงาน
ปลัดกระทรวงกรมการปกครองและกรมการพัฒนารัฐบาล ” วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิตภาควิชาการปกครอง , จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2520.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมือง
เมืองไทย หน่วยที่ 8-15 , กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช , 2529
- . เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารการปกครองท้องถิ่น หน่วยที่ 8-15
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2537.
- . เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายมหาชนเล่มที่ 2 หน่วยที่ 8-15 กรุงเทพมหานคร
: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (ครั้งที่ 11) , 2532
- . เอกสารการสอนชุดวิชาระบบการเมืองเปรียบเทียบ หน่วยที่ 1-6
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (ครั้งที่ 2) , 2534.
- . เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา การบริหารการปกครองท้องถิ่น หน่วยที่ 1-7
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , พิมพ์ครั้งที่ 5 ,
2537.
- ยุติศักดิ์ เอกอัคร “ ผู้นำทางการเมืองระดับท้องถิ่น : การศึกษาเฉพาะกรณีเกี่ยวกับ
บทบาทและอำนาจทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน เขตอำเภออำนาจเจริญ จังหวัด
อุบลราชธานี ในช่วง พ.ศ.2521 - 2522 ” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2523.

- ลิขิต อีรวะดิน ทรรคการเมืองและการพัฒนาทรรคการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร :
สถาบันวิจัย สยามคณักรวิจัยมหาวิทยาลัยไทย , 2526.
- . วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2537.
- วพันธ์ สุวรรณยุหะ การรักษาอำนาจของกลุ่มการเมืองในระบบการเมืองท้องถิ่นไทย :
ศึกษากรณี กลุ่มการเมืองพลังสังคมในเทศบาลเมืองสงขลา วิทยานิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2535.
- วิทยากร เชียงกูล รัฐประหารเมืองไทย , กรุงเทพมหานคร : บริษัท สารมวลชน จำกัด ,
2535
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ การบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ : บทบาทขององค์กร
ในท้องถิ่น , กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรินติ้ง เฮ้าส์ , 2535.
- ศิริ ผาสุก ผ้าประชาธิปไตยเดือด : การวิเคราะห์สาเหตุที่มาของพฤษภาทมิฬ ,
กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์ , 2535.
- สถาบันดำรงราชานุภาพ “ บทบาทและความสัมพันธ์ของส่วนราชการในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบล ” รายงานการวิจัย , สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวง
มหาดไทย. , 2538.
- สนธิ บางยี่ขัน และวิทยา นภาศิริกุลกิจ การเมืองท้องถิ่นไทย , กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2517.
- สมบัติ จันทรวงศ์ มหาชนรัฐ และประชาธิปไตย : ความคิดทางการเมืองอเมริกัน ค.ศ.
1776-1800 , กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2529.
- สมบัติ จันทรวงศ์ บทบาทของเจ้าพ่อท้องถิ่นในเศรษฐกิจการเมืองไทย , เอกสารประกอบ
การสัมมนาทางวิชาการประจำปี ครั้งที่ 2 , ทางเลือกการพัฒนาของไทย : เศรษฐ
กิจการเมืองไทยทศวรรษ 1990 , 20 - 21 พฤศจิกายน 2534 ศูนย์สารนิเทศ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพงษ์ เกษมสิน การปกครองของไทย , กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,
2515.
- สุขุม นวลสกุล การเมืองการปกครองไทย กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง ,
2528.

- สุดจิต บุญบงการ การพัฒนาทางการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2537
- สุนทร ลิขิตทวน “ กระบวนการก่อเกิดกลุ่มผลประโยชน์ในประเทศไทย : ศึกษากรณีสมาพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย,” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาค วิชาการศึกษาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย , จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2528.
- เสนาะ เทียนทอง , สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระแก้ว , เลขาธิการพรรคชาติไทย , รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข , สัมภาษณ์ , 31 สิงหาคม 2539.
- เสริมศักดิ์ พงษ์พานิช การสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองในประเทศไทย วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2519.
- แสวง รัตนมงคลมาศ “ กลุ่มอิทธิพล : กำเนิด บทบาท ผู้สร้างและทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลง ” ใน สัตว์การเมือง ชัยอนันต์ สมุทวณิช และคณะ , บรรณาธิการ , พระนคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช , 2514.
- หยุด แสงอุทัย พรรคการเมือง , กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์แฉศ , 2517
- อโณทัย วัฒนาพร “ การเมืองและกระบวนการนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดภาคเหนือ ” ศึกษานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2527.
- อนัญญา ภูษงคกุล (บรรณาธิการ) รัฐกับหมู่บ้านในไทยศึกษา , รวมบทความในการสัมมนาไทย-ยุโรป ครั้งที่ 3,สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2533.
- อภิวัฒน์ พลสยาม “ วัฒนธรรมทางการเมืองของข้าราชการระดับอำเภอ : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ” ศึกษานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2529.
- อุทัย หิรัญโต การปกครองท้องถิ่น , กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์ , 2523.
- . การปกครองท้องถิ่น , คำบรรยายชั้นปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ , มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภาค 1 ปีการศึกษา 2532

ภาษาอังกฤษ

- Adrian , Charles R. State and Local Government. New York : McGraw Hill Book Company , Inc. , 1960.**
- Alderfer ,Harold F. Local Government in Developing Countries. New York : Henry Holt & Company , 1954.**
- Charles F.Keyes Modern Thai Politics : From Village to Nation ,Cambridge Massachusett : Schenkman Publishing Company ,1979**
- Clark D.Neher The Dynamics of Politics and Administration in Rural Thailand Athens , Ohio University Center for International Studies , 1974**
- Daniel Wit , A Comparative Survey of Local Government and Administration , Bangkok : Institute of Public Administration ,1958.**
- Edward C.Banfield Political Influence New York : The Free Press , 1965.**
- Eugene J.Kolb A Framwork for Political Analysis Englewood Cliffs N.J. : Prentice Hall ,1978.**
- Frank J. Sorauf Party Political in America. Boston : Little , Brown and Company. , 1976.**
- G.A.Jacobsen and M.H.Lipman Political Science , New York : Barnes and Noble ,1969**
- G.A.Jacobsen and M.H.Lipman , Political Science New York : Barnes and Noble , 1969.**
- Harold D.Lasswell Politics : Who Gets What ,When ,How ? New York : McGraw-Hill ,1963.**
- Huntington P.Samuel and Nelson M.Joan No Easy Choice : Political Participation in Developing Countries , Cambridge : Havard University Press , 1977.**
- Jeremy H. Kemp Private Patronage and Public Power : Political Clientelism in the Modern State. London : Frances Pinter Publishers , 1982.**

- Kramol Tongdhamachart** *Toward a Political Party Theory in Thai Perspective.* Singapore : Singapore National Printes, 1982.
- Lucian M.Hanks** *Change and Persistence in Thai Society* , Ithaca : Cornell University Press ,1975.
- Maurice Duverger** *Party Politics and Pressure Groups* , London : Thomas Y.Crowell Company Inc. , 1972.
- Morton A.Kaplan** *Power and Conflict in Organization* , by Robert L.Kahn and Elise Boulding London : Tavistock Publications , Ltd. ,1964.
- Neil McDonald** *The Study of Political Parties.* New York : Random House, 1963
- Palmer and Thompson** *The Comparative Analysis of Politics Itaca Illinois :* F.E.Peacock Publishing ,1978.
- Riggs W. Fred** *Thailand : The modernization of a Bureaucratic Polity.* Honolulu : East-West Center Press , 1966.
- Robert A.Dahl** *Modern Political Analysis* New Delhi : Prentice-Hall of India Private Limited ,1975.
- Rose M.Arnord** *The Power Structure : Political Processing American Society* , New York : Oxford University Press ,1967.
- Samuel P. Huntington** *Political order in changing society.* New Haven :Yale University Press , 1968.
- Vago Steven** *Social Change Pertice Halt : Saint Louis University* ,1986.
- Warren F.Ichman and Norman Thomas Uphoff** *The Political Economy of Change* Barkeley and Los Angeles : University of California Press , 1974.
- William V.Holloway** *State and Local Government in the United States,* New York : McGraw Hill Book Company Inc. , 1951

ภาคผนวก ก.

รายละเอียดในการให้สัมภาษณ์ของผู้ถูกสัมภาษณ์

ลำดับที่ 1. : นายเสนาะ เกียนทอง , สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระแก้ว
ตำแหน่ง : เลขาธิการพรรคชาติไทย , รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
สัมภาษณ์ วันที่ 31 สิงหาคม 2539

“ ....เป้าหมายหลักของพรรคชาติไทย ที่จะต้องปฏิบัติในฐานะการเป็นตัว
แทนของราษฎรจังหวัดสระแก้วนั้นก็คือ การดูแลทุกข์สุขของประชาชนโดยส่วน
รวม การจัดปัญหาความเดือดร้อนในทุก ๆ เรื่อง พรรคชาติไทยประสงค์ให้
ประชาชนทุกคนมีความอยู่ดีกินดี พัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติให้เจริญก้าว
หน้า ...ในเขตเลือกตั้งของผมนั้น ผมดูแลทุกข์สุขของประชาชนทุกหมู่บ้าน
เสมือนเป็นพี่น้องกัน ไม่เคยคิดว่าประชาชนผู้นั้นจะเป็นสมาชิกของพรรค หรือ
เป็นผู้ที่สนับสนุนในการเลือกตั้งหรือไม่ เราดูแลปัญหาของประชาชนทุกคน ...
ทุกข์ของราษฎร ก็คือทุกข์ของผู้แทนด้วย ....บทบาทของนักการเมือง มิใช่เพียง
แต่ว่าจะดูแลเฉพาะปัญหาในท้องถิ่นเท่านั้น ผู้แทนราษฎรนั้น เป็นตัวแทนของ
ประชาชนในระดับชาติ เป็นตัวแทนของประชาชนที่จะเข้าไปทำหน้าที่ในฝ่ายนิติ
บัญญัติและรวมถึงฝ่ายบริหาร ถ้าได้เป็นรัฐบาล กิจการท้องถิ่นนั้นต้องให้นักการ
เมืองท้องถิ่น เช่น สมาชิกสภาจังหวัด , สมาชิกสภาเทศบาล เป็นผู้ดำเนินการ
ส่วน สส.นั้น ต้องปฏิบัติภารกิจในระดับชาติ ในขณะที่เดียวกันก็สนับสนุนกิจการ
ของท้องถิ่น ควบคู่กันไปด้วย ...ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ตั้งแต่ผม
เข้ามาเป็น สส.ของปราจีนบุรี ในปี 2519 (แยกเป็นสระแก้วในภายหลัง) การ
ทำงานเพื่อท้องถิ่นเพื่อประเทศชาติมาโดยตลอด ...มีผลงานออกมาเป็นรูปธรรม
...ต่อมาผมจึงเสนอคุณวิทยา และคุณบุรินทร์ ซึ่งผมเห็นว่าเป็นคนดีมีความรู้
ความสามารถ สามารถพัฒนาบ้านเมืองในจังหวัดบ้านเกิดผมได้. ...ให้เข้ามารับ
ใช้ประชาชน ...ประชาชนก็ให้การยอมรับและเลือกเป็นผู้แทนราษฎร ...ปัจจุบันนี้
ผมดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรค นอกจากต้องดูแลช่วยเหลือ สส.ในเขตเลือก
ตั้งของผมนเองแล้ว ยังต้องดูแลเขตเลือกตั้งของลูกพรรคคนอื่น ๆ ด้วย บทบาท

สัมภาษณ์ : นายเสนาะ เทียนทอง , 31 สิงหาคม 2539 (ต่อ)

หน้าที่กว้างขวางและมีภารกิจต้องรับผิดชอบมากขึ้นด้วย ... การเลือกตั้งเมื่อ 2 กรกฎาคม 2538 ผมนอกจากจะต้องหาเสียงให้กับพวก (นายวิทยา , นายบูรินทร์) ในเขตเลือกตั้งแล้ว ผมยังต้องไปช่วยถูกพรรคหาเสียงในเขตเลือกตั้งอื่นอีกด้วย ...การเลือกตั้งเป็น กระบวนการที่สำคัญในทางประชาธิปไตย ที่จะให้ประชาชนได้เลือกสรรตัวแทนเข้าสู่ระบบการเมือง เพื่อไปทำหน้าที่แทนราษฎร อันเป็นพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย .... ฐานของคะแนนเสียงของพรรคชาติไทยในจังหวัดสระแก้วนั้น ได้กลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน , กลุ่มเกษตรกร , กลุ่มอาชีพต่าง ๆ , กลุ่มชาวบ้าน , กลุ่มโคนม ...กลุ่มเหล่านี้มีประโยชน์ในทางการเมืองมาก เพราะเป็นผู้ที่จะนำปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรและของกลุ่ม มาแจ้งให้ สส.ทราบ ...เขตเลือกตั้งมีพื้นที่ใหญ่โต ลำพังผู้แทนอาจจะดูแลไม่ทั่วถึง อาศัยกลุ่มผู้นำต่าง ๆ เข้ามาช่วยได้มาก ...เมื่อนำเรื่องมาแจ้งให้ทราบ เราต้องพิจารณาว่าเรื่องดังกล่าว หน่วยใดเป็นหน่วยรับผิดชอบก็ประสานงานแก้ปัญหาไป บางเรื่องเป็นปัญหาระดับชาติ ก็ต้องนำไปพูดคุยกันในพรรคเพื่อแก้ไขปัญหาคต่อไป .... ปัจจุบันแม้ว่าผมจะได้รับการเลือกตั้งมาหลายสมัยแล้ว แต่ก็ไม่เคยทิ้งประชาชนไป ...หากว่างเว้นจากภารกิจสำคัญ ๆ ก็จะออกเยี่ยมเยียนราษฎรเสมอ ... งานพิธี งานของท้องถิ่นต่าง ๆ ที่เชิญมาก็ไปร่วมด้วยเสมอ เว้นแต่ติดภารกิจก็จะส่ง สส.คนอื่น (นายวิทยา , นายบูรินทร์) ไปแทน...ชาวบ้านเข้าใจในจุดนี้ดี และรู้ว่าผู้แทนของเขาไม่เคยทอดทิ้งประชาชน ...ปัญหาของประชาชนไม่ว่าจะเป็นเรื่องใหญ่หรือเรื่องเล็ก พวกเรา (สส.จังหวัดสระแก้ว) ก็ช่วยเหลือโดยตลอด ...ตามที่สื่อมวลชนเขากล่าวขานกันว่าผมเป็นเจ้าพ่อวังน้ำเย็น ก็เนื่องมาจากว่า เดิม อ.วังน้ำเย็น นั้น ยังไม่เจริญบ้านเมืองมีโจรชุกชุม ถนนหนทาง ไฟฟ้า ประปา ยังเข้าไม่ถึง ผมก็เข้าไปช่วยพัฒนาบ้านเมือง จนกระทั่งปัจจุบันเห็นได้ว่า อ.วังน้ำเย็น ได้เจริญขึ้นผิดหูผิดไปจากอดีตมาก คนใน อ.วังน้ำเย็น เขาจึงเรียกว่าเป็น เจ้าพ่อวังน้ำเย็น ซึ่งเป็นเจ้าพ่อแห่งคุณงามความดี ไม่ใช่เจ้าพ่อแบบมาเฟีย .... ”

ลำดับที่ 2. : นายอำเภอ ก. (นามสมมุติ) , นายอำเภอในจังหวัดสระแก้ว
สัมภาษณ์ วันที่ 20 สิงหาคม 2539

“ ...โดยศักยภาพของหน่วยราชการที่มีเครื่องมือ อุปกรณ์ และงบประมาณ ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนนั้น เป็นที่พึ่งพาของประชาชน โดยทั่วไป พรรคการเมืองก็เป็นส่วนหนึ่ง หน่วยราชการแต่ละหน่วยก็ให้ความร่วมมือกับ สส. ด้วยดีทุกคน สส. เป็นตำแหน่งนักการเมือง มีหน้าที่ในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนอยู่แล้ว เป็นผู้บังคับบัญชาในทางอ้อมของเรา หน่วยราชการให้ความร่วมมือด้วยดี ....ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับ สส. ที่จังหวัดสระแก้วนั้น มีความสัมพันธ์ด้วยดีระหว่างกัน สส. ท่านเป็นคนดี เป็นที่รักและเคารพของข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ครู พยาบาล อาจจะกล่าวได้ว่าทุกๆ หน่วย งาน ส่วนมากเมื่อใครก็ตาม โดยเฉพาะระดับหัวหน้าหน่วยงานได้รับคำสั่งแต่งตั้งโยกย้ายให้มาอยู่ที่นี้ ก็จะหาโอกาสไปรายงานตัว สส. เพื่อฝากฝังตัวด้วย มีอะไรก็เรียกให้รับใช้ ....การทำงานที่นี้เราประสานกับผู้แทนโดยตลอด ...ไม่ว่าท่านจะมีตำแหน่งในรัฐบาล หรือเป็นฝ่ายค้าน เราก็ประสานงานและนับถือกันตลอด มีอะไรให้ช่วยเหลือก็ช่วยกันไป ผลประโยชน์ตกอยู่กับประชาชน ... ประชาชนที่นี้ผูกพันกับตัว สส. มากกว่าพรรคการเมือง คนส่วนใหญ่เลือกเพราะเป็นคุณเสนาะ เป็นคุณวิทยา เป็นคุณนรินทร์ คอให้ย้ายพรรค คนสระแก้วก็ยังคงเลือกอยู่ .... ”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับที่ 3. : นายอำเภอ ข. (นามสมมุติ) , นายอำเภอในจังหวัดสระแก้ว
สัมภาษณ์ วันที่ 29 สิงหาคม 2539

“ .....สส.จังหวัดสระแก้ว ผมว่าท่านเป็นคนดี มีคุณธรรม เป็นนักการเมืองที่มีคุณภาพ เป็นที่ศรัทธาของประชาชนโดยส่วนใหญ่ ... ข้าราชการส่วนใหญ่นับถือท่าน เพราะท่านเป็นคนที่มื่อธยาดีง่าย ๆ มีใจนักเลง ชอบช่วยเหลือคน ... รักความถูกต้อง ไม่บ้าอำนาจ ... เวลางานเทศกาลต่าง ๆ วันเกิด วันปีใหม่ วันสงกรานต์ ข้าราชการไปอวยพรกันแน่นขนัดไปหมด ...ผมก็นำลูกน้องในอำเภอไปคารวะตามประเพณีไทย นับถือก็ไปอวยพร ...เจ้านายผม (ผู้ว่าราชการจังหวัด) ก็ไป ...ไม่ใช่เรื่องเสียหาย ...เป็นประเพณีของข้าราชการที่นี้ไปแล้ว ...ไม่เกี่ยวกับการวางตัวเป็นกลางไม่เป็นกลาง บางครั้ง ท่านมีงาน มีธุระท่านก็จะสั่งการ บางครั้งท่านก็ให้คำแนะนำในการทำงาน ... ”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับที่ 4. : นาย ก. (นามสมมุติ) , ข้าราชการฝ่ายปกครอง ในจังหวัดสระแก้ว
สัมภาษณ์ วันที่ 28 กรกฎาคม 2539

“ ...พรรคการเมืองที่บทบาทอย่างชัดเจนใน จ.สระแก้ว ก็มีเพียงแต่พรรค
ชาติไทยเท่านั้น พรรคอื่น ๆ ก็มีเข้ามาแข่งขันบ้าง ที่เห็นชัดเจนก็คงมีเพียงแค
สอง พรรคก็คือ พรรคพลังธรรมกับพรรคประชาธิปัตย์ ...พรรคประชาธิปัตย์ก็มี
บทบาทมากในตอนการเลือกตั้ง ปี 29 แขนงนำของพรรคก็มี นายพจนารถ ตรี
สุวรรณ สจ.ปราจีนบุรี เป็นแกนนำ แต่ผลการเลือกตั้งออกมาก็พ่ายแพ้ยับเยิน
หลังจากนั้นนายพจนารถ ก็มาเป็นหัวหน้าคณะให้กับพรรคชาติไทย ...พรรคพลัง
ธรรมเข้ามาแข่งขันกับพรรคชาติไทยในการเลือกตั้ง 35/1 ตอนนั้นมี นายเสริม
แสนใจกล้า เป็นแกนนำหลัก แต่ก็แพ้การเลือกตั้ง แต่คะแนนไม่ถึงห่างมาก
ตอนนั้นน่าเป็นห่วงสำหรับชาติไทยเหมือนกัน ... คะแนนนิยมต่ำลง ... ตอนนั้น
ท่านมหาจำลอง มาแรง ...พลังธรรมมีบทบาทอีกครั้งก็ตอนการเลือกตั้ง 35/2
การเลือกตั้งเป็นไปตามกระแสการเมืองเป็นเรื่องของพรรคมาพรรคเทพ แขนงนำ
ที่สำคัญของพรรคพลังธรรมก็คือ นายสมชาย แก้วสุทธิ อดีต สจ.ปราจีนบุรี ...
ตอนนั้นการเมืองแรงมาก พรรคพลังธรรมมาแรงและเล่นการเมืองค่อนข้างแรง
แต่ผลการเลือกตั้งออกมาก็ปรากฏว่าแพ้ไม่ติดฝุ่น ... ตอนการเลือกตั้งปี 38 ก็
มีทั้งพลังธรรมและประชาธิปัตย์ แต่ก็ไม่แรงเท่าไร เป็นการเลือกตั้งที่มีการแข่ง
ขันธรรมดา ...เราก็รู้อยู่แล้วว่าใครจะเข้าวิน ...เลือกตั้งเป็นพิธี ... สส.พรรคชาติ
ไทย เป็นผู้มีการมีในจังหวัดมาก ประชาชนเคารพนับถือ และตัวท่านเองก็ได้
สร้างผลงานไว้มากมาย ชาวบ้านไม่เลือกก็ไม่รู้ว่าอย่างไร ... สส.หน้าใหม่ ยัง
มีศักยภาพในแง่ของการให้ความช่วยเหลือพวกเขาไม่ได้ คิดว่าชาวบ้านคงมอง
ในแง่ดี ...จะพูดว่าบารมียังไม่ถึงก็คงจะได้ ... แต่โดยภาพรวมแล้ว สส.สระแก้ว
ก็จัดว่าเป็น สส.ที่มีคุณภาพและพอใจในสายตาของชาวบ้าน ... ”

ลำดับที่ 5. : นาย ช. (นามสมมุติ) , ข้าราชการฝ่ายปกครอง ในจังหวัดสระแก้ว
สัมภาษณ์ วันที่ 29 กรกฎาคม 2539

“ ...คนในจังหวัดสระแก้วโดยทั่วไปแล้ว ทั้งคนในเมืองและคนในชนบทนั้น มีความแตกต่างกันบ้างพอสมควร คนในเมืองมีความตื่นตัวทางการเมืองมากกว่าในชนบทสนใจและวิพากษ์วิจารณ์การเมืองอยู่เสมอ ทำให้คนในเมืองเป็นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่ง สำหรับพรรคการเมืองที่มีเน้นด้านอุดมการณ์ คนในเมืองน่าจะเป็นกลุ่มที่พรรคการเมืองให้ความสนใจมากกว่า ...และมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันกับพวกชนบท ...ซึ่งมักจะเลือกผู้แทนตามที่แกนนำหรือหัวหน้าจะชี้แนะให้เลือก...แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งคนในเมืองและคนในชนบท ยังยึดถือและอิงกับข้าราชการและนักการเมืองอยู่มาก โดยเฉพาะข้าราชการพวกที่มีอำนาจหน้าที่ให้คุณโทษกับพวกเขาได้ พวกนี้จะให้ความเคารพนับถือโดยทั่วไป และให้ความเกรงใจเป็นอย่างดี ...อย่างนักการเมืองคนก็เกรงกลัว เพราะมีอิทธิพลมาก ไม่ต้องกับถึง ตัว สส.หลอก แค้นบรรดาคนสนิท ...หัวหน้าคณะก็มีบารมีในท้องถิ่นแล้ว...บางคนข้าราชการยังต้องเกรงใจ เพราะเป็นคนสนิท ....คนในชนบทค่อนข้างที่จะกลัวมากกว่าแต่คนในเมืองชอบที่จะคบหาเป็นพรรคพวกกัน มีเรื่องเดือดร้อนก็พึ่งพาอาศัยกันไป ทั้งชาวบ้านธรรมดา ,พ่อค้า ,นักธุรกิจ ซึ่งทำให้อาชีพราชการที่นี่ มีความสำคัญในระดับหนึ่ง ในการยอมรับของประชาชน .... ในด้านการเลือกตั้งนั้นบางครั้งผมก็มีความรู้สึกที่โน้มน้าว แต่โดยอำนาจหน้าที่แล้วจะต้องวางตัวเป็นกลาง ...ผมอยู่ที่นี้หลายปี มีพรรคพวกมากมาย ถ้าผมจะช่วยหาเสียงแล้วผมก็ไม่แพ้หัวหน้าหรือ...ลักษณะการเลือกตั้งของคนสระแก้ว ยังยึดติดกับบุคคลมากกว่า เลือกตามๆ กัน ผมว่าความรู้ทางการเมืองยังน้อยอยู่ยังไม่รู้จักสิทธิและหน้าที่ในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง เพียงแต่รู้ว่าการเลือกตั้ง เพื่อให้ได้ตัวผู้แทนแค่นั้น ไม่สนใจนโยบายและพรรคการเมือง ในส่วนนี้ผมหลุดจากความจริงที่ผมได้สัมผัสมา ไม่ได้ดูถูกชาวบ้านนะครับ...แต่ก็ยอมรับว่ายังมีชาวบ้านที่สนใจ และรู้เรื่องอย่างจริงจัง แต่อย่างน้อย ถ้าเทียบกับส่วนใหญ่แล้ว... พวกที่สนใจและลงสมัครเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็น สจ.,สท.,กำนัน,ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนมากจะต้องมีฐานะดี คือรวยแล้ว และก็สนใจการเมืองจริง ๆ ....”

ลำดับที่ 6. : กำนัน ก. (นามสมมุติ) , กำนันตำบลหนึ่ง ในจังหวัดสระแก้ว
สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2539

“ ...ผมมองประชาชนออกเป็น 2 พวก คือพวกแรกในหมู่บ้านที่ยังไม่ค่อยเจริญ กับอีกพวกหนึ่งอยู่ในเขตที่เจริญ เช่น เขตเทศบาล หรือเขตที่ชุมชนเจริญ ทั้งสองพวกนี้ ประชาชนจะมีความแตกต่างกันพอสมควร ...และมีความแตกต่างกันในด้านการแสดงออก ...พวกแรกที่อยู่ในหมู่บ้านที่ไม่ค่อยเจริญนั้น พวกเขามักจะสนใจที่จะทำมาหากินมากกว่าเรื่องอื่น ๆ พวกผม และผู้ใหญ่ (ผู้ใหญ่บ้าน) ต้องเขาไปช่วยอธิบาย...ต้องไปชักชวน...ต้องไปเป็นผู้นำในหลาย ๆ เรื่อง พวกนี้จะนับถือพวกมีอำนาจและมีเงิน กลัวข้าราชการ กลัวพ่อค้า กลัวพวกผม ในแง่ดีก็ทำให้ผมปกครองพวกเขาได้ง่าย...ผมว่าเค้าไม่โง่หลอกแต่ไม่สนใจมากกว่า ...เขาจะสนใจว่าจะไบบ้างที่จะเป็นประโยชน์ต่อเขาบ้าง ถ้าไม่เป็นประโยชน์ เขาก็ไม่ค่อยจะร่วมมือเท่าไร...เวลาที่เขาไม่ร่วมมือเขาไม่สนใจอะไรเลย ...ส่วนอีกพวกหนึ่ง ที่อยู่ในเมือง พวกนี้มีความตื่นตัวสนใจเรื่องการเมือง ชอบสิ่งแปลกใหม่ ติดตามข่าวสาร สนใจเหตุบ้านการเมือง มีความคิดใหม่ๆ พวกนี้จะนับถือข้าราชการนับถือผู้มีอำนาจ เช่น ผู้ว่าฯ, นายอำเภอ, ปลัด, พวกตำรวจ, ทหาร, นักการเมือง (หมายถึงทั้งนักการเมืองในระดับท้องถิ่น และผู้แทนราษฎร) พวกนี้จะใช้ประโยชน์จากคนเหล่านี้ในการทำมาหากินบ้าง...เป็นหน้าเป็นตาของคนในหมู่บ้านในตำบล ...ได้ชื่อว่าเป็นเด็กนายอำเภอ เป็นเด็กผู้ว่า เป็นคนสนิทของ สส.เค้าจะถือว่าเป็นบารมีของเค้าด้วย ชอบทำตัวใกล้ชิดกับผู้มีอำนาจ ... ”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับที่ 7. : ผู้ใหญ่บ้าน ก. (นามสมมุติ) , ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านหนึ่ง ในจังหวัดสระแก้ว
สัมภาษณ์ วันที่ 28 สิงหาคม 2539

“ .... ผมยังดีใจอยู่ที่ชาวบ้านยังเลือก สส.เก่าของเรา (เสนาะ,วิทยา,บุรินทร์) ไม่ไหวงวดที่ผ่านมา (การเลือกตั้ง 2 ก.ค.2538) เล่นการเมืองกันแรงมาก มีหวัคคะแนนท่วมเงินกันไม่อัน ...สาคโคลนกันใหญ่ แต่ชาวบ้านเค้ายังฉลาด ไม่โง่ตะก่อนชาวบ้านกลัวว่า รับเงินแล้วไม่เลือกจะบาป แต่เดี๋ยวนีชาวบ้านเค้าไม่กลัวแล้ว เลือกคนดีดีกว่า สส.ของเรา ท่านฝากผลงานไว้เพียบ ... เวลาถูกบ้านผมเค้าเดือนร้อนเช่น ไฟฟ้าไม่มี น้ำแห้ง ข้าวราคาตก ก็จะมาแจ้งกับผม ผมจะไปประสานกับอำเภอบ้าง จังหวัดบ้างแล้วแต่เรื่อง แต่พวกราชการนี่ทำงานช้า กว่า จะเสร็จชาวบ้านก็รอ กันแล้วรอกันอีก ผมต้องไปแจ้งกับ สส. แล้วท่านจะสั่งมาที่ราชการอีกที คราวนี้ก็จะเร็ว บางเรื่องอาทิตย์เดียวก็เสร็จแล้ว ... บางทีเป็นเรื่องถนน ท่านก็ให้บริษัทก่อสร้างของท่าน เอารถเอาคนมาช่วยทำ ไม่กี่วันก็เสร็จ ชาวบ้านก็พอใจ ...ความเดือนร้อนของชาวบ้าน ไม่ว่าเรื่องอะไร ก็ไปหา สส.ได้ทุกเรื่อง ท่านไม่อยู่ก็มี เจ้าหน้าที่อยู่กับอกกับเค้า แล้วเค้าก็จะบอกกับ สส.ให้ ... ผมเดือนร้อนเรื่องเงิน ก็ยังไปยิ้มกับ สส. เลย ... เดี๋ยวนีมีอะไรไปบอกกับ สส. เร็วกว่าไปติดต่อกับราชการอีก ...พวกราชการนี่เค้าเกรงใจ สส.กัน เพราะท่าน ช่วยพวกราชการไว้เยอะ ราชการบางหน่วยก็เป็นเด็กของท่าน ท่านเป็นคนให้มาอยู่ก็ยิ่งใหญ่ ... ”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับที่ 8. : นาง ก. (นามสมมุติ) , หัวหน้าแม่บ้านกลุ่มหนึ่ง ในอำเภอวังน้ำเย็น
 สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2539

“ ...ป่ามีความนิยมและเคารพท่านเสนาะเป็นการส่วนตัว ท่านเป็นคนดี ช่วยเหลือประชาชนไว้เยอะ พัฒนากันเราจนเจริญกระทั่งทุกวันนี้ ถนนผ่านอำเภอนี้ ท่านก็นำมาให้ออนที่เป็นรัฐมนตรี ถ้าอทางราชการก็ไม่รู้ว่าวันนี้ จะมีถนนแบบนี้หรือเปล่า ...อย่างฟาร์มโคนมท่านก็นำมาให้กับท้องถิ่น เป็นจังหวัดสระแก้วได้ก็เพราะท่าน ถนนหนทางต่าง ๆ , โรงงานต่าง ๆ ท่านก็ช่วยสนับสนุน ชาวบ้านมีงานทำกันมากมาย และมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ...งานบุญงานบ้านต่าง ๆ ท่านก็ช่วยเหลือทุกเรื่อง ขอให้บอกท่านเถอะ ... ในช่วงหาเสียงป่าก็ร่วมกับแม่บ้านอื่น ๆ พวกเดียวกันช่วยออกหาเสียงเชียร์ ... ให้ชาวบ้านช่วยๆ กันไปออกเสียงมากๆ ชาวบ้านส่วนมากก็เต็มใจไปเลือกท่านอยู่แล้ว ... ชาววังน้ำเย็นเค้ารู้จักเรื่องการเมืองดีไม่ใช่ใครมีเงินจะซื้อเสียงพวกเขาได้ พวกเขาจะเลือก สส. ที่สามารถทำประโยชน์ให้ กับบ้านของเขาได้ ...คอนเลือกตั้งครั้งก่อน (2 ก.ค. 2538) มีคู่ต่อสู้นำเงินมาแจกให้ ชาวบ้านก็รับเงินไว้ , ป่าก็รับแต่ไม่เลือกให้คนพวกนี้ยังไม่สามารถสร้าง ความเจริญให้กับบ้านเราได้เท่ากับท่านเสนาะ .... เวลาชาวบ้านเลือกตั้ง ไม่ได้ตั้งใจที่จะเลือกผู้แทนพรรค เค้าตั้งใจที่จะเลือกตัวแทนไปเป็นรัฐมนตรี จะได้ช่วยเหลือเค้าได้มากกว่าผู้แทนอีก ... ”

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับที่ 9. : นาง ข. (นามสมมุติ) , ข้าราชการครู ในจังหวัดสระแก้ว
สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2539

“ ...คนในสระแก้วส่วนใหญ่ ที่หมายถึงคนในชนบท ยังมีลักษณะของการยอมรับอำนาจที่บุคคลอื่นมีเหนือกว่า เป็นคนลักษณะโบราณ ใครใหญ่โตกว่า มีเงินมากกว่า ก็ไม่อยากจะยุ่งด้วย ยิ่งพวกมีสี (ตำรวจ,ทหาร) ชาวบ้านไม่กล้ายุ่งด้วย กลัวเดือนร้อน กลัวถูกกลั่นแกล้ง ...ความเป็นอยู่ของชาวบ้านในสังคมนั้น อยู่กันอย่างพื่ออย่างนอกรักกัน เอื้อเพื่อเอื้อแพ่งกันเป็นอย่างดี อยู่ในโอวาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการปกครอง ชาวบ้านไม่ค่อยมีปัญหา คนมีปัญหาไม่ใช่ชาวบ้าน แต่เป็นพวกพ่อค้า พ่อนี้เสียงดัง เป็นคนสนิท สส.บ้าง เป็นหัวหน้าคณะบ้าง วางกล้ำมใหญ่โต ... คนสระแก้วยึดถือความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าอุดมการณ์ต่างๆ กำนันบางคนทำอาชีพผิดกฎหมาย ทำไม้โน้มนวม ค่าของเดือน คำนุหรี แต่ชาวบ้านก็รัก เพราะพวกนี้เค้าแจกเงินชาวบ้าน เลี้ยงเหล้า พาไปเที่ยวเรื่อย ๆ ตำรวจก็ไม่กล้าจับ พวกนี้เค้ามีอะไร ๆ กันพี่ก็ไม่ทราบ แต่เป็นพรรคพวกกัน ฟังพากันไปกันมา ...การเลือกตั้งเค้าก็เลือกตามที่หัวหน้าคณะจะสั่งมาให้เลือกใคร การเลือกตั้งสมัยนี้ หาหัวหน้าคณะดี ๆ ผู้แทนก็ไม่ต้องเหนื่อย นอนอยู่กับบ้านยังชนะการเลือกตั้งได้ ... เจ้าอาวาสหลายวัดท่านช่วยหาเสียง พี่เข้าใจเจตนาของท่านดี ท่านอยากให้เราให้ สส.ที่ดี เพราะ สส.หลายคนช่วยดูแลวัดเสมอ งานบุญต่าง ๆ สร้างโบสถ์สร้างวิหาร ท่านก็ช่วยเป็นเจ้าภาพ ช่วยปัจจัยบ้าง ... ชาวบ้านเชื่อพระนะ พระช่วยหาเสียงได้อย่างดี บางคนจะเลือกใครก็จะมาถามพระ บางวัดช่วย สส.หาเสียงอย่างชัดเจน ชาวบ้านมาทำบุญก็บอกกันไป ...ก่อนเลือกตั้งชอบมีการจัดงานวัดงานบุญ แล้ว สส.ก็จะปรากฏตัวมาพบปะประชาชน ... ”

ลำดับที่ 10. : นาย ค. (นามสมมุติ) , อดีตผู้สมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
สังกัดพรรคพลังธรรม , สัมภาษณ์ วันที่ 28 สิงหาคม 2539

“ ...พรรคพลังธรรมได้เริ่มมีบทบาทในสระแก้วตั้งแต่ต้นปี 35 ตอนนั้น
หัวหน้าพรรค คือ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เป็นผู้มึบทบาททางการเมืองแรงมาก
เป็นจำลองฟิวเจอร์ ... เคยคุยกับท่านท่านมีโครงการจะมาสร้างโรงเรียนสอนการ
เมืองในจังหวัดสระแก้ว ทำให้ได้รับความนิยมนจากคนชั้นกลางในเขตอำเภอเมือง
พอดีการเลือกตั้งปีนั้น 35/1 ที่เสริม (นายเสริม แสนใจกล้า) มาชวนให้ผมลง
สมัครก็เลยลองดู ...ฐานคะแนนเสียงก็พอมี แต่ไม่กว้างขวางทุกอำเภอ อาศัย
พวก ๆ กันช่วยก็ลองดู ปรากฏว่าแพ้การเลือกตั้งแต่คะแนนไม่ถึงห้าหมื่น พอดี
สูสี ... เป็นการเริ่มต้นที่ดีของพรรค พวกเราได้คะแนนเป็นที่ 4-6 ก็ตั้งใจลง
แข่งขันต่อไป น่าจะมีโอกาสบ้าง พอ 35/2 ตอนนั้นกระแสการเมืองพรรคเทพ
กับพรรคमारกำลังแรง พรรคชาติไทยเป็นฝ่ายรัฐบาล ที่ทำรุนแรงกับประชาชน
ผมไม่ได้ลงแต่ก็ไปช่วยเชียร์ แต่งวดนี้คะแนนแพ้แบบถึงห้าหมื่น แต่ก็เห็นว่า
เอาชนะผู้แทนเก่าเค้ายาก ฐานคะแนนเสียงแน่นปึก คงต้องรออีกหลายสมัย ถึง
จะชนะการเลือกตั้งที่สระแก้วได้ .... ”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับที่ 11. : นาย ผ. (นามสมมุติ) , ญาติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระแก้ว
สัมภาษณ์ วันที่ 28 กรกฎาคม 2539

“ ...พี่เหมายะ (นายเสนาะ เทียนทอง) เป็นคนเก่าแก่ มีญาติหลายสายใน
จังหวัดสระแก้ว ญาติที่น้องส่วนใหญ่ก็ประกอบอาชีพค้าขาย นักธุรกิจ เป็นของ
สำนัก...ญาติทางสายคุณหญิง (วิทยา เทียนทอง) ก็เป็นพวกกิจการโรงงาน
เย็บผ้า กิจการโรงแรมรีสอร์ท , ทางสายคุณหญิง (นายพิเชษฐ เทียนทอง น้อง
ชายคุณเสนาะ) ก็ประกอบธุรกิจพวกรับเหมาก่อสร้าง ,บริษัท ส.เทียนทอง มี
กิจการโรงงานไม้หิน ,โรงงานคอนกรีต ,โรงงานท่อ ฯลฯ เกี่ยวกับพวกรับเหมา
ก่อสร้าง ,นอกจากนี้พวกญาติอื่นๆ ก็มีกิจการพวกเลี้ยงวัวบั้ง ค้าไม้ ปั้นน้ำมัน
ธุรกิจค้าเหล้าบั้ง ,.... พรรคพวกกันก็เป็นพวกพ่อค้า นักธุรกิจ กลุ่มโรงงาน
อุตสาหกรรมต่าง ๆ และก็มีน้องหนึ่ง (นายฐานิสร์ เทียนทอง หลานนายเสนาะ)
เป็นประธานหอการค้าจังหวัดสระแก้ว ก็มีพรรคพวกที่ทำการค้าด้วยกันอีก ... ”

ลำดับที่ 12. : นาย ง. (นามสมมุติ) , ราษฎรอำเภอหนึ่ง ในจังหวัดสระแก้ว
สัมภาษณ์ วันที่ 11 สิงหาคม 2539

“ ...ผมเลือก สส. เมื่อรับเงินจากหวัคะแนนแล้ว ....กว่าจะรับเงินผมก็ดู
แล้วว่าเขาเป็นคนดี คนไม่ดีผมก็ไม่รับ ...รับเงินมาแล้วไม่เลือก ...บาปนะครับ
दनรกริเปล่าก็ไมรู้ รับปากรับค่าแล้วไม่เลือก ก็เสียค่าพูด ถูกผู้ขายต้องรักษา
คำพูด ...พรรคการเมืองเป็นยังไงก็ไม่ทราบ ผมไม่รู้เรื่อง ผมรู้ว่าเลือกผู้แทนไป
ทำงานในกรุงเทพ ฯ ... ”

ลำดับที่ 13. : นาย จ. (นามสมมุติ) , ราษฎรอำเภอหนึ่ง ในจังหวัดสระแก้ว
 สัมภาษณ์ วันที่ 11 สิงหาคม 2539

“ ....ผมเลือก สส.โดยดูว่าเป็นพวกของผมหรือเปล่า ผมอยากให้พวกของ
 ผมเป็นใหญ่เป็นโต ผมจะได้มีหน้ามีตา ...ผมเลือกคนที่เคยมีบุญคุณ เคยช่วย
 เหลือผมมาก่อน ..เลือกคนดีแต่ใจชั่วผมก็ไม่รู้จะเลือกคนดีไปทำไม ...ถ้าญาติ
 ผมลงสมัคร ผมจะต้องเลือกญาติของผมก่อน ญาติกันไม่เลือกกันแล้วจะไป
 เลือกใคร ...เลือกตั้งเป็นการตอบแทนบุญคุณโดยไม่เสียเงินสักกะบาท แคไป
 คูหาแล้วเอาปากกาขีด ง่ายจะตายไป เสร็จแล้วยังพาไปเลี้ยงเหล้าอีกด้วย ... ”

ลำดับที่ 14. : นาย ฉ. (นามสมมุติ) , ราษฎรอำเภอหนึ่ง ในจังหวัดสระแก้ว
 สัมภาษณ์ วันที่ 12 สิงหาคม 2539

“ ....การเลือกตั้งจะต้องเลือกบุคคลที่มีฐานะมั่นคง เป็น สส.แล้วไม่โกงไม่
 กิน เป็นคนมีใจดีงาม มีศีลธรรม มีจริยธรรม ... จะต้องพัฒนาบ้านเมืองให้ก้าว
 หน้า ทำให้ประชาชนมีกิน มีเงินใช้สบายกันทุกคน .... ”

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับที่ 15. : นาย ช. (นามสมมุติ) , สมาชิกสภาจังหวัดสระแก้ว
 สัมภาษณ์ วันที่ 28 กรกฎาคม 2539

“ ...กลุ่มพวกสนับสนุน สส.ส่วนใหญ่จะได้ดี มันเป็นเรื่องธรรมดาในสังคมไทยที่มีการตอแหล และทดแทนบุญคุณกัน คุณช่วยผมให้เข้ามามีอำนาจ ผมมีอำนาจผมก็หาประโยชน์ให้คุณบ้าง ระบบพรรคพวกกันมันมีทุกที่ละคุณ ในจังหวัดก็มี พวกใครมากก็อาจจะได้สัมปทานของจังหวัดไป ได้โครงการ ได้รับเหมาต่าง ๆ ไป พวกใครดีก็ได้ คนแพ้สมัยนี้ก็ต้องยอมรับกติกาด่วนนี้ไปโดยปริยาย ... กลุ่มใครมีอำนาจก็อุปถัมภ์ลูกน้องผลักดันกันไป ...การเลือกตั้งในเมืองไทยสมัยนี้ ยึดบุคคลมากกว่าพรรคแน่นอน เว้นในบางได้บางจังหวัดคนนิยมที่จะเลือกพรรคกัน กรณีคุณสมาน เลือกตั้งทุกครั้งลงสมัครในนามพรรคชาติไทย แต่คราวนี้ลงสมัครพรรคชาติพัฒนา แต่หัวคะแนนก็เป็นคนเดิม ซึ่งยังเป็นคนของชาติไทยอยู่ แต่เค้ารักคุณสมาน หัวคะแนนชาติไทยก็มาช่วยคุณสมาน จนได้รับการเลือกตั้ง ....เกี่ยวกับเรื่องหัวคะแนน กำนันผู้ใหญ่บ้านนี้แหละที่เป็นหัวคะแนนที่ดีที่สุด ลูกบ้านเค้าเชื่อผู้ใหญ่ เลือกตั้งทีก็แล้วแต่ผู้ใหญ่ผู้ใหญ่ว่ายังไงก็ตามกันไป ... ผู้ใหญ่บ้านที่นี่ เกือบทั้งหมดขึ้นตรงต่อ สส. มีปัญหาอะไรก็ไปหา สส. เค้ามั่นใจว่าบารมีของ สส.จะปกป้องกันภัยต่าง ๆ ได้ ... บารมีของ สส. ก็ช่วยให้เขาได้อยู่ในตำแหน่งต่อไป ....”

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับที่ 16. : นาย ช. (นามสมมุติ) , เจ้าหน้าที่พรรคชาติไทย จังหวัดสระแก้ว
สัมภาษณ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2539

“ ...พรรคชาติไทยในสระแก้ว ไม่มีสาขาที่ตำบลอื่น มีที่นี่แห่งเดียว เป็นศูนย์กลางในการติดต่อทั้งจังหวัด ...เป็นที่ติดต่อระหว่างพรรคกับแกนนำในหมู่บ้านต่าง ๆ รวมถึงกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนประชาชน ที่มาขอความช่วยเหลือ ร้องเรียน ร้องทุกข์ ...จัดงานสังสรรค์ก็ใช้ที่นี่เป็นที่จัดงาน เพราะเป็นศูนย์กลาง ชาวบ้านรู้จักดี มีสถานที่เหมาะสมกว้างขวาง ...กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกคน มีความสนิทสนมกับ สส.เป็นพิเศษทุกคน ช่วยเหลือกันมาตลอด ทั้งเรื่องของหมู่บ้านและเรื่องส่วนตัว ช่วงเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านช่วยเหลือในการเลือกตั้งเป็นอย่างดี ช่วยดูแลคะแนนเสียง ช่วยเหลือในการหาเสียงเลือกตั้ง นัดชาวบ้าน ฟังคำปราศรัย มีข่าวอะไรเกี่ยวกับพรรคอื่นก็แจ้งให้ทราบด้วย ...บางหมู่บ้าน พรรคเราก็ยังมีแกนนำในหมู่บ้านด้วย แล้วแต่หมู่บ้านละ 3-5 คน ในบางหมู่บ้านถ้ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านแข็งพอ เราก็ไม่ต้องมีแกนนำ ...แกนนำเป็นพวกที่เราไวใจที่ให้อุปถัมภ์ประโชชน์ของพรรค ...ส่วนมากก็เป็นพวกญาติๆกับ สส.บ้าง เป็นลูกน้องเก่าแก่ ...เป็นคนที่เราเชื่อถือได้ ... พวกแกนนำบางที่ต้องทำหน้าที่แทน สส. เอาพวกหวัดไปวางบ้าง เอาเงินไปช่วยงาน งานวัด งานประเพณี ...แกนนำต้องจัดการเรื่องต่าง ๆ ให้กับ สส. ถ้าไม่วาง ...เราถึงประชาชนไม่ได้ ต้องดูแลทุก ๆ เรื่อง .... การเลือกตั้ง สจ. พรรคเราก็สนับสนุนทั้งด้านการเงิน ด้านคะแนนเสียง เราให้แกนนำและหัวคะแนนของเราช่วย สจ.งวคนี่ก็เป็นคนของพรรคเราเกือบหมด (เว้นเพียงคนเดียว ผู้ให้สัมภาษณ์ของบิดนาม) ที่เหลือก็เป็นคู่แข่งทางการเมืองจากพรรคอื่น ที่มีฐานในเขตนั้นพอดี ... การจัดสรรเงินจบ สส.นั้น ต้องดูว่าหมู่บ้านใดคะแนนเสียงมามาก ก็ให้เงินช่วยเหลือมาก ...”

ลำดับที่ 17. : นาย ธ. (นามสมมุติ) , เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรจังหวัดสระแก้วผู้หนึ่ง , สัมภาษณ์ วันที่ 6 กรกฎาคม 2539

“ ...ตส.นุรินทร์ เป็นคนกรุงเทพมหานคร โดยกำเนิด ตอนหลังเล่นการเมืองเลยย้ายตำแหน่งมาอยู่ที่จังหวัดสระแก้ว (เดิมเป็นจังหวัดปราจีนบุรี) ...ฐานคะแนนเสียงในสระแก้วท่านไม่มีหรอก อาศัยคะแนนเสียงของท่าน ... ฐานะ และท่านวิทยา เป็นฐานคะแนนเสียง ในการเลือกตั้งทุกครั้งท่านฐานะ จะช่วยเหลือ ตส.นุรินทร์ เป็นอย่างดี ...เพราะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือในเรื่องการเมืองกันมานาน ...”

ลำดับที่ 18. : นาย น. (นามสมมุติ) , สมาชิกสภาเทศบาลเมืองสระแก้ว
สัมภาษณ์ วันที่ 4 สิงหาคม 2539

“ ...ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สท.สระแก้ว นั้น ได้รับการสนับสนุนจากพรรคชาติไทยด้วยดี โดยได้รับสมัครทั้งทีม 18 คน แต่ชนะเลือกตั้งได้เพียง 12 คน ที่เหลือเป็นของกลุ่มอื่น ที่เขามีฐานในสระแก้วเป็นอย่างดี ...พรรคก็ช่วยเรื่องเงินเรื่องฐานคะแนนเสียง หัวหน้าคณะชาติไทยก็มาช่วยหลายคน ...มีเพียง 12 คน ก็เป็นฝ่ายบริหารในเทศบาล ไม่เป็นการเมืองในเทศบาลมีพรรคดีดี .... ”

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับที่ 19. : นาย บ. (นามสมมุติ) , สมาชิกสภาเทศบาลอรัญประเทศ
 สัมภาษณ์ วันที่ 3 สิงหาคม 2539

“ ....การเลือกตั้ง สท.อรัญประเทศ ...มีกลุ่มที่ได้รับความนิยม 2 กลุ่ม คือ
 กลุ่มอรัญยุคใหม่ กับกลุ่มอรัญก้าวหน้า ....กลุ่มอรัญยุคใหม่มีนายศุภรัตน์ วงศ์
 โกเมศ เป็นหัวหน้ากลุ่ม ส่วนกลุ่มอรัญก้าวหน้า มีนายอนุสรณ์ ลักษณะคล้าย
 เป็นหัวหน้ากลุ่ม โดยกลุ่มของนายกอโ (นายอนุสรณ์) เป็นกลุ่มที่สนิทสนมกับ
 นายเสนาะ เป็นอย่างดี การเลือกตั้งครั้งนี้ ทางชาติไทยก็ช่วยอยู่ไม่น้อย ในทุก
 เรื่อง .... ส่วนกลุ่มนายศุภรัตน์นั้นสนิทสนมกับนายวิทยา โดยสนิทกับทางฝ่าย
 ภรรยาของท่าน ...ซึ่งท่านก็ให้การสนับสนุนอยู่ด้วย ....ในการเลือกตั้ง สท.ครั้งนี้
 ต่างก็ได้รับสนับสนุนด้วยดีจากชาติไทย แต่แยกกับแบบลับ ๆ .....”

ลำดับที่ 20. : กำนัน ข. (นามสมมุติ) , กำนันตำบลหนึ่ง ในจังหวัดสระแก้ว
 สัมภาษณ์ วันที่ 27 กรกฎาคม 2539

“ ....กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนมากแล้ว ได้รับการช่วยเหลือจากพรรคชาติไทย
 มาตั้งนานแล้ว ก่อนที่จะเลือกตั้งผู้แทนจะเรียกไปคุย ถ้าท่านเห็นว่าไม่เหมาะสม
 ท่านก็จะสนับสนุนคนอื่นเข้ามาแข่งขันด้วย ...ก็จะมีโอกาสแพ้ ... ความสัมพันธ์
 ระหว่างกำนันผู้ใหญ่ ก็จะสนิทกับผู้แทนเป็นพิเศษ ช่วยเหลือเรื่องงาน เรื่องเลือก
 ตั้ง ... ผมเองก็ได้รับการสนับสนุนการเลือกตั้งจากชาติไทย ...และผมเองก็มี
 ความสนิทสนมกับผู้แทนเป็นพิเศษ ...การสนับสนุนของผู้แทน เพียงแค่บอกกับ
 แกนนำว่าจะเอาคนนี้เป็น ก็แทบจะชนะการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านแล้ว ...แกนนำมี
 บทบาทในหมู่บ้านมาก .....”

ลำดับที่ 21. : พันโท ก. (นามสมมุติ) , ข้าราชการทหาร ในจังหวัดสระแก้ว
สัมภาษณ์ วันที่ 17 สิงหาคม 2539

“ ...ในทัศนคติของข้าราชการทหารในจังหวัดสระแก้ว โดยส่วนใหญ่แล้วเห็นว่าพี่เหนาะ (นายเหนาะ เทียนทอง) ,คุณวิชา (นายวิชา เทียนทอง) และคุณบุรินทร์ (นายบุรินทร์ หิรัญบุณะ) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีคุณภาพ เป็นนักการเมืองที่สมควรยกย่อง เป็นผู้มีคุณธรรม ไม่เอาวัดเอาเปรียบสังคมนำเคารพยกย่อง ... ท่านได้ช่วยเหลือประเทศชาติมามาก สร้างประโยชน์ให้กับแผ่นดิน พัฒนากันเมืองให้เจริญได้ในระดับหนึ่งทีเดียว ... ”

ลำดับที่ 22. : พันตำรวจเอก ก. (นามสมมุติ) , ข้าราชการตำรวจ ในจังหวัดสระแก้ว
สัมภาษณ์ วันที่ 18 สิงหาคม 2539

“ ....โดยส่วนใหญ่แล้ว ข้าราชการมีความรู้สึกที่ดีต่อพี่เหนาะ (นายเหนาะ) และ สส.คนอื่น ๆ พี่เหนาะเป็นนักการเมืองที่ดี พัฒนากันพัฒนาเมืองให้เจริญสมัยก่อนจังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นจังหวัดปราจีนฯเก่า ยังไม่เจริญเท่านี้ พี่เหนาะก็ได้พัฒนาให้เจริญได้ดังทุกวันนี้ และก็จะเจริญต่อไปอีกด้วย ....พี่เหนาะเป็นคนที่ข้าราชการทั่วไปเกรงใจ เพราะไม่เคยเอาวัดเอาเปรียบ และรังแกข้าราชการ พี่เหนาะช่วยเหลือตลอด แต่คนที่พี่เหนาะช่วยต้องเป็นคนดี .....เวลาพี่เหนาะหรือ สส.มาขอความช่วยเหลือ เราก็จะช่วยเหลืออย่างเป็นพิเศษ และสุดท้ายสามารถ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องงานส่วนรวม ....หรือแม้แต่งานส่วนตัว ....และงานกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรคการเมือง ญาติพี่น้องของ สส.ด้วย ”

ลำดับที่ 23. : พันตำรวจเอก ข. (นามสมมุติ) , ข้าราชการตำรวจ ในจังหวัดสระแก้ว
สัมภาษณ์ วันที่ 18 สิงหาคม 2539

“ .... ส่วนมากข้าราชการเมื่อได้รับแต่งตั้งให้มาอยู่ที่นี้ ต้องไปเคารพและรายงานตัวกับ สส.ก่อน ท่านจะสอนการทำงานในพื้นที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ เลยถือปฏิบัติกันมาเรื่อย ๆ ผมเองเมื่อย้ายมาใหม่ ผู้บังคับบัญชา ก็บอกให้ไปรายงานตัวกับ สส.ก่อน ...พอเรารู้จักแล้วเราก็ทำงานได้อย่างสบายใจ ... เหมือนกับว่าเราจะเข้าบ้านใครก็บอกเจ้าของบ้านเค้าก่อน ... ก็จะไม่มีปัญหาในการทำงาน ...กลุ่มพวกที่ให้การสนับสนุนทางการเมืองกับ สส. ส่วนใหญ่ก็มีความสัมพันธ์อันดีกับข้าราชการ ก็พึ่งพาอาศัยกัน ช่วยเหลือกันไป มีอะไรถ้าช่วยกันได้ก็ช่วยกันไป ... ถ้า สส.ประสานของความร่วมมือในการทำงานมา เราก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เพราะท่านเป็นผู้บังคับบัญชาเราคนหนึ่ง ... ”

ลำดับที่ 24. : ผู้ใหญ่บ้าน ข. (นามสมมุติ) , ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านหนึ่ง ในจังหวัดสระแก้ว
สัมภาษณ์ วันที่ 17 สิงหาคม 2539

“ ....การเลือกผู้ใหญ่บ้าน ผู้แทนมีส่วนช่วยได้มากที่สุด ...ถ้าหมู่บ้านไหน ผู้แทนเอาด้วย (เห็นชอบด้วย) โอกาสได้ก็เกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ แต่ถ้าผู้แทนไม่เอาด้วย ก็ปิดบ้านนอนได้เลย ...ผู้แทนท่านช่วยในการเลือกตั้งทุกอย่าง ตั้งแต่ฐานเสียง จนกระทั่งสนับสนุนด้านการเงิน ช่วยหาเสียง ....หมู่บ้านไหนถ้าผู้แทนมาบอกกล่าวกับชาวบ้าน ชาวบ้านก็จะเชื่อผู้แทน ... ถ้าผู้แทนไม่มาเอง ก็จะบอกมากับพวกแกนนำ ...แค่นี้ชาวบ้านก็ทะเลาะแนนเสียงให้แล้ว ...ชาวบ้านกลัวว่าหากผู้ใหญ่บ้านเข้ากับผู้แทนไม่ได้ แล้วหมู่บ้านจะเสียประโยชน์ จะไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้แทน ... ผู้ใหญ่คนไหนสนิทกับผู้แทน ชาวบ้านก็จะนิยมเลือกมากกว่า ... ”

ลำดับที่ 25. : กำนัน ค. (นามสมมุติ) , กำนันตำบลหนึ่ง ในจังหวัดสระแก้ว
สัมภาษณ์ วันที่ 17 สิงหาคม 2539

“ ....ผู้แทนท่านให้ความสำคัญกับกำนันผู้ใหญ่บ้าน ท่านเคยบอกกับพวกเขาเปรียบเสมือนเป็นแขนและขาของท่าน ที่จะต้องดูแลชาวบ้าน ... มีปัญหาอะไรก็ให้บอกมาได้ทุก ๆ เรื่อง ทุกข์ของชาวบ้านคือ ...ทุกข์ของผู้แทน ... คนที่จะมาเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องเป็นคนที่ไม่เสียสละ และมีความเหมาะสม ท่านอยู่ท้องถิ่นสระแก้วมานานท่านรู้ดี ว่าใครควรที่จะเป็น ใครไม่ควรเป็น ควรที่ควรเป็นก็สนับสนุนให้เป็น คนไหนไม่ควรก็หาคนสมควรเข้าแข่ง ... เดี่ยวกำนันผู้ใหญ่บ้านก็เป็นคนที่ท่านรู้จักสนิทสนมเป็นอย่างดี และให้การสนับสนุนทุกคน ...ถ้าเข้ากับผู้แทนไม่ได้ คนที่จะเสียคือชาวบ้าน เพราะเวลามีปัญหาเฉพาะหน้าผู้ใหญ่ไม่รู้จักใคร ...ผู้แทนของเรา ท่านเป็นคนที่สามารถส่งหน่วยต่าง ๆ ได้เป็นคนที่ฐานะดี ... ”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

รายชื่อสมาชิกสภาจังหวัดสระแก้ว

1. นายตระกูล	สุขกุล	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอเมือง
2. นายมนตรี	มโนสุดประสิทธิ์	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอเมือง
3. นายวิโรจน์	งามสุดนธรัตนา	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอเมือง
4. นายธวัชชัย	ทองทับ	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอเมือง
5. นายชูชาติ	คังงาม	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอเมือง
6. นายวิเชียร	ขอยสกุล	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอเมือง
7. นายพรศักดิ์	ทงรบ	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภออรัญประเทศ
8. นายประเสริฐ	พยุหสิทธิ์	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภออรัญประเทศ
9. นายสุรศักดิ์	ชิงนวรรณ	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภออรัญประเทศ
10. นายโชธร	นวมมณีนันต์	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภออรัญประเทศ
11. นายนพดล	เจริญรัตน์	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภออรัญประเทศ
12. นายวิทยา	นาดี	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอตาพระยา
13. นายวสันต์	เงินมา	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอตาพระยา
14. นายสุรสิงห์	จิตรเทศ	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอตาพระยา
15. นายอิทธิพล	จิพวิง	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอวัฒนานคร
16. นายสุทธิ	ศรีหทัย	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอวัฒนานคร
17. นายสมภพ	สุภศักดิ์มนตรี	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอวัฒนานคร
18. นายเลอสุวรรณค์	เจตนะวิบูลย์	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอวัฒนานคร
19. นายสมหวัง	วุฒิรัตน์	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอวังน้ำเย็น
20. นายชนะ	เด็ยสวัสดิ์	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอวังน้ำเย็น
21. นายสมชาย	ปลาทอง	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอวังน้ำเย็น
22. นายบรรจง	ปลาทอง	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอวังน้ำเย็น
23. นายนพจอม	งามมีศรี	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอวังน้ำเย็น
24. นายธานีินทร์	สุภศักดิ์มนตรี	สมาชิกสภาจังหวัด อำเภอคลองหาด

(หมายเหตุ : การเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดสระแก้ว เมื่อ 24 ธันวาคม 2538)

ภาคผนวก ค.

รายชื่อสมาชิกสภาเทศบาล

สมาชิกสภาเทศบาลเมืองสระแก้ว

1. นายอาทิตย์	จิตละมุน	นายกเทศมนตรี
2. นายหฤษฎ์	สุขกุล	เทศมนตรี
3. นายวิชัย	ชินสมบูรณ์	เทศมนตรี
4. นายบุญลือ	แจ่มจันทร์	ประธานสภา
5. นางอนงค์	วิริยะโชค	
6. นางลัดดา	พลพฤษ์	
7. นางจรรยา	สุขกุล	
8. นายเม้ง	วงษ์พานิช	
9. นายพจนารถ	ตรีสุวรรณ	
10. นายอุดม	เพ็งประเสริฐ	
11. นายวิระชัย	จิระดำรงค์	
12. นายสมชาย	แก้วสุทธิ	
13. นายมนตรี	ตั้งคะประเสริฐ	
14. นายสำเริง	ฉิมมาฉุย	
15. นายประสิทธิ์	จันทร์	
16. นางสาวสมจิตร	ตั้งโพธิ์ทอง	
17. พ.ต.อ.พิเศษ	เศรษฐพงษ์	มุสิกไชย
18. พ.ต.ท. ปราณิต	จิตสง่า	

(หมายเหตุ : การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองสระแก้ว เมื่อ 9 เมษายน 2538)

สมาชิกสภาเทศบาลอรัญประเทศ

1. นายอนุสรณ์ ลักษณะลม้าย นายกเทศมนตรี
2. นายศรันย์ ประธานพวรรณ เทศมนตรี
3. นายอนุกุล ชิงนวรรณ เทศมนตรี
4. นายปรโมทย์ มังคลรังษี ประธานสภา
5. นายถาวร ละอองจันทร์
6. นายสรศักดิ์ ศิริมัย
7. นายสุพงษ์ ชิงนวรรณ
8. นายศุภรัตน์ วงศ์โกเมศ
9. นายอุทัย วัชรสกุณี
10. นายบำรุง ถ้อยเจริญวัฒนะชัย
11. นายสมชาย เอี่ยมจรัส
12. นายวิสุทธิ์ วัชรสกุณี

(หมายเหตุ : การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลอรัญประเทศเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2538)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

ร้อยตำรวจเอก นพดล สุคนธวิท เกิดวันอังคารที่ 7 ตุลาคม 2512 ที่จังหวัด กรุงเทพมหานคร ปีพุทธศักราช 2534 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ได้รับปริญญา “ รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต ” ควบ.(ตร.) จากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ปีพุทธศักราช 2537 เข้ารับการศึกษาระดับปริญญาโทรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจในปีพุทธศักราช 2534 ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็น ผู้บังคับหมวด กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 12 อำเภอ อรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี (จังหวัดสระแก้วในปัจจุบัน) ต่อมาในปีพุทธศักราช 2537 ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นายเวรผู้บังคับการตำรวจนครบาลพระนครใต้ และในปี พุทธศักราช 2538 ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นายเวรผู้บังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจนครบาล จนถึงปัจจุบัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย